

การเสริมสร้างศักยภาพผู้ถูกคุมประพฤติระบบไตรภาคีในจังหวัดลพบุรี*
STRENGTHENING THE POTENTIAL OF PROBATIONERS IN TRIPARTITE SYSTEM
IN LOPBURI PROVINCE

^{1,2} สุภาพ อุภัยพรหม

^{1,2} Suphap Upaiprom

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University

²บริษัท เอ็น เอ็ม บี มินิแบไทย จำกัด สาขาลพบุรี

²NMB Minebea Thai Ltd. (Lopburi branch)

Corresponding Author's E-mail: saithong.soi@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทการปฏิบัติงานคุมประพฤติระบบไตรภาคีในจังหวัดลพบุรี 2) เสริมสร้างศักยภาพผู้ถูกคุมประพฤติระบบไตรภาคีในจังหวัดลพบุรี และ 3) เสริมสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานคุมประพฤติระบบไตรภาคีในจังหวัดลพบุรี เป็นงานวิจัยแบบผสมฝังตัว (Embedded Mixed Methods Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Designs) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน จำนวน 36 ราย อาสาสมัครผู้เข้าร่วมการวิจัยปฏิบัติการกึ่งทดลองจำนวน 32 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview Guild line) ชุดกิจกรรมอบรม แบบประเมินผลก่อนและหลังการอบรม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และสถิติ Paired sample t-test เก็บรวบรวมข้อมูล มกราคม ถึง มีนาคม 2568

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานคุมประพฤติในลพบุรีต้องการการเสริมสร้างศักยภาพผู้ถูกคุมประพฤติ โดยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนมีบทบาทร่วมกันในด้านการให้ความรู้ เพิ่มทักษะ และเสริมพลังชีวิต 2) การเสริมสร้างศักยภาพผู้ถูกคุมประพฤติระบบไตรภาคีในจังหวัดลพบุรี ใช้กระบวนการปฏิบัติผ่านชุดกิจกรรมที่ออกแบบเน้นการพัฒนา “ภูมิคุ้มกันทางจิตใจ” ผ่านกิจกรรมกลุ่ม การสะท้อนตน และสร้างแรงบันดาลใจ เพื่อเปิด “โอกาสใหม่” และ3) การเสริมสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานคุมประพฤติระบบไตรภาคีในจังหวัดลพบุรี พบว่า การเสริมสร้างเครือข่ายไตรภาคีสะท้อนการประสานพลังระหว่างหน่วยงานรัฐ เอกชน และชุมชน การเชื่อมโยง 3 ภาคส่วน เครือข่ายระบบไตรภาคีจะมีปัจจัยที่เอื้อต่อการทำงาน 6 มิติ ได้แก่ การแบ่งปัน (Sharing) การเรียนรู้จากสิ่งที่ดี (Yogoten) ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การมีส่วนร่วม (Participation) และไตรภาคี (Tripartite) ทำให้เกิดโมเดลเชิงกระบวนการ “Sykept Model”

คำสำคัญ: เครือข่าย; การเสริมสร้าง; ศักยภาพ; ผู้ถูกคุมประพฤติ; ไตรภาคี

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the context of the tripartite probation operation in Lopburi Province, 2) strengthen the capacity of probationers in the tripartite system in Lopburi Province, and 3) strengthen the network of tripartite probation operations in the province. The study employed an embedded mixed-methods design. Involving 36 key informants for in-depth interviews and involving 32 participants from the public, private, and civil sectors. The research instruments consisted of interview guidelines, activity-based training programs, pre- and post-assessment forms, and data were analyzed through content analysis and statistical methods.

The research results showed that 1) probation operations in Lopburi require capacity enhancement for probationers, with the public, private, and community sectors jointly contributing to knowledge sharing, skill development, and life empowerment; 2) Strengthening the capacity enhancement of probationers in the tripartite system was conducted through activity modules designed to build “mental immunity,” utilizing group activities, self-reflection, and motivation-building to provide “new opportunities”; and 3) the development of the tripartite probation network reflected the synergy among government, private, and community sectors. The interconnectedness of the three sectors resulted in a tripartite network supported by six key factors: Sharing, Yogoten (learning from best practices), Knowledge, Education, Participation, and Tripartite collaboration culminating in a procedural model called the “Sykept Model.”

Keywords: Network; Strengthening; Potential; Probationer; Tripartite

บทนำ

ตามที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและงานยุติธรรมทางอาญา ครั้งที่ 6-8 กำหนดเป้าหมายหลัก (Ultimate goal) ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้ผู้กระทำผิดสามารถกลับไปอยู่ร่วมกับสังคมโดยใช้วิธีการแก้ไขผู้กระทำผิดในชุมชนอันมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้กระทำผิด ครอบครัว และสังคมและได้ประกาศมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติสำหรับมาตรการไม่ควบคุมตัว (The United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures) เมื่อพ.ศ.2533 (ค.ศ. 1990) เรียกกันทั่วไปว่า “กฎแห่งกรุงโตเกียว” (United Nations publication, 2007) หลักการ และหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับขั้นก่อนฟ้อง ได้แก่ 1) หัวข้อว่าด้วยหลักทั่วไป (General Principles) ที่กำหนดเป้าหมายให้ประเทศสมาชิกลดการใช้โทษจำคุก และส่งเสริมการใช้มาตรการไม่ควบคุมตัวในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขผู้กระทำผิดและให้ผู้กระทำผิดเกิดความสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมทั้งนี้ให้คำนึงถึงความสมดุลระหว่างสิทธิของผู้กระทำผิด สิทธิของผู้เสียหาย ความปลอดภัยของประชาชน และการป้องกันอาชญากรรม นอกจากนี้การนำมาตราการไม่ควบคุมตัวมาใช้ต้องมีกฎหมายรองรับ และต้องพิจารณาถึงสภาพความรุนแรงของความผิด บุคลิกภาพ และภูมิหลังของผู้กระทำผิดรวมทั้งสิทธิของผู้เสียหายซึ่งศาลหรือผู้มีอำนาจต้องใช้ดุลพินิจตามหลักนิติธรรม และ 2) หัวข้อว่าด้วยขั้นก่อนการพิจารณาคดี (Pre-trial Stage) คือ ตำรวจ อัยการ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ควรมีอำนาจปล่อยตัว หากเห็นว่าควรควบคุมหรือ

การดำเนินการกับผู้กระทำผิดต่อไปไม่มีความจำเป็นต้องควบคุมตัวไว้ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสังคมและ ผู้เสียหายหรือเพื่อส่งเสริมการเคารพกฎหมาย

สำหรับประเทศไทยการคุมประพฤติเริ่มดำเนินการโดยภาครัฐเมื่อ พ.ศ. 2522 ปัจจุบันกรมคุมประพฤติเป็นหน่วยงานหนึ่งด้านกระบวนการยุติธรรมมีสำนักงานคุมประพฤติต่างๆ ตั้งอยู่ทั่วทุกจังหวัด ซึ่งในแต่ละสำนักงานก็จะมีแบ่งงานตามภาระหน้าที่ออกเป็นงานต่างๆ ซึ่งในการปฏิบัติงานด้านนี้มีภารกิจเกี่ยวกับการคุมประพฤติทั้งในขั้นก่อนการพิจารณาคดี ขั้นการพิจารณาคดี และขั้นหลังพิพากษาคดีของศาล โดยมีภารกิจเกี่ยวกับการคุมประพฤติผู้กระทำความผิดทั้งเด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่ โดยการสืบเสาะประวัติเพื่อ ประกอบการพิจารณาคดี การสอดส่อง ติดตาม แก้ไขพฤติกรรมและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา เสพติด การจัดให้มีการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ การดำเนินการเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การให้การสงเคราะห์ และสนับสนุนให้ชุมชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกัน อาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่จำเป็นต่อการปรับปรุงนิสัยความประพฤติเพื่อ “คืนคน ดี สู่สังคม” (กรมคุมประพฤติ, 2564)

ปัญหาที่พบหลังจากการปล่อยตัวผู้ถูกคุมประพฤติกลับเข้าสังคมของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดลพบุรี ผู้ถูกปล่อยตัวจากการคุมประพฤติ ตลอดจนผู้อยู่ระหว่างคุมประพฤติ เมื่อไปสมัครเข้าทำงาน สถานประกอบการจะทำการตรวจสอบประวัติจากเลขบัตรประจำตัวประชาชน 13 หลัก เมื่อพบประวัติการถูกคุมประพฤติก็จะไม่รับเข้าทำงาน และ จะมีกรณี ที่เข้าทำงานแล้วสถานประกอบการตลอดจนเพื่อนร่วมงานไม่ยอมรับสืบเนื่องจากยังมีทัศนคติที่เป็นมายาคติสำหรับผู้ถูกคุมประพฤติ

สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดลพบุรี กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแล แก้ไข ฟื้นฟู ช่วยเหลือ สงเคราะห์อาชีพ แก่ผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นคนดีมีอาชีพกลับไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้โดยใช้มาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดด้วยวิธีการ “ไม่ควบคุมตัว” โดยการกำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติเพื่อให้ผู้กระทำผิดกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ตามปกติ

จากหนังสือที่ ลบ 0025/3109 ระบุว่าปัจจุบันมีผู้ที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดลพบุรี 3,237 และกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 โดยคดีส่วนใหญ่เป็นคดียาเสพติด ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ที่อยู่ในความดูแล สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดลพบุรี มีการนำการบูรณาการภาคีเครือข่ายในการแก้ไขฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติดในระบบคุมประพฤติ DRIP MODEL ด้วยโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูปรับเปลี่ยนพฤติกรรม 6 โปรแกรม และมีการพัฒนาทักษะทางอาชีพและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ซึ่งในด้านอาชีพพบว่าผู้ถูกคุมความประพฤติบางรายยังขาดโอกาสด้านอาชีพ และสถานประกอบการบางแห่งไม่พร้อมที่จะรับเข้าทำงาน เนื่องจากมีประวัติการกระทำผิดส่งผลให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเหล่านี้ ไม่มีงานทำและไม่มีรายได้ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ

จังหวัดลพบุรีมีจำนวนสถานประกอบการที่ยังคงดำเนินกิจการอยู่ในปี 2567 จำนวน 24,882 แห่ง โดยอำเภอเมืองลพบุรีมีจำนวนมากที่สุด 8,739 แห่ง (ร้อยละ 35.10) แต่ขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะและฝีมือซึ่งมีผู้ที่ถูกคุมประพฤติทำงานในสถานประกอบการต่างๆ ในสถานประกอบการภาคเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีในปัจจุบันจำนวน 155 คน (สำนักงานแรงงานจังหวัดลพบุรี, 2567) ซึ่งทำงานทั้งในสถานประกอบการที่ประกอบธุรกิจทางการค้า ธุรกิจทางการบริการ และอุตสาหกรรมการผลิต

สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดลพบุรี ได้ส่งหนังสือที่ ลบ 0025/3109 เรื่อง การบูรณาการจ้างงานผู้ถูกคุมประพฤติ ขอความร่วมมือจากบริษัท เอ็น เอ็ม มินิแบไทย จำกัด และบริษัทผู้ส่งมอบในเครือข่าย ในการพิจารณานุเคราะห์รับผู้ถูกคุมประพฤติเข้าทำงาน เพราะเห็นว่าเป็นหน่วยงานที่มีความเข้าใจผู้ถูกคุมประพฤติ

และพร้อมที่จะให้โอกาสผู้ถูกคุมประพฤติได้แก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรม มีรายได้ มีอาชีพที่มั่นคง ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ อันเป็นการคืนคนดีสู่สังคมอย่างแท้จริง

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงมีความจำเป็นต้องแสวงหาความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคประชาสังคม และผู้ประกอบการภาคเอกชน ซึ่งผู้วิจัยได้นำระบบไตรภาคีมาใช้ในการวิจัยคือภาครัฐได้แก่กรมคุมประพฤติและกรมราชทัณฑ์ ภาคประชาชนได้แก่ผู้ถูกคุมประพฤติ ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน และภาคเอกชนได้แก่สถานประกอบการและนายจ้างในอำเภอเมืองจังหวัดลพบุรี มาร่วมกันเสริมสร้างศักยภาพผู้ถูกคุมประพฤติในจังหวัดลพบุรี ซึ่งระบบไตรภาคีเป็นขับเคลื่อนด้วยการทำงานแบบบูรณาการกับทุกภาคส่วน ช่วยให้ความเข้าใจที่ถูกต้องและปรับทัศนคติต่อผู้กระทำผิดผู้พ้นโทษไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อที่จะเป็นส่วนสำคัญในการช่วยผู้กระทำผิด ผู้พ้นโทษให้สามารถปรับตัวเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณค่าของความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าชุมชน ท้องถิ่นหรือสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมให้การยอมรับหรือสนับสนุนให้พวกเขาได้มีพื้นที่ยืนหยัดในสังคม ก็จะเป็นการลบล้างปมในจิตใจของผู้กระทำผิด ผู้พ้นโทษที่เกิดขึ้นกับตนเองและสังคมอันเป็นการสร้างพลังให้ผู้กระทำผิด ผู้พ้นโทษมีกำลังใจที่อยากจะประกอบอาชีพที่สุจริตและไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเรื่องการเสริมสร้างศักยภาพผู้ถูกคุมประพฤติระบบไตรภาคีในจังหวัดลพบุรี ซึ่งเริ่มจากจุดที่ระเบิดจากภายใน เลือกคนที่เต็มใจ และเครือข่ายที่มีความพร้อม มาร่วมเป็นพลังในการขับเคลื่อน รูปแบบการทำงานของผู้ที่เคยรับโทษและคุมประพฤติในภาคเอกชน และเครือข่ายคุมประพฤติ การสร้างคนใหม่ให้กลับสู่สังคมในตลอดจนการคืนกำลังแรงงานเข้าสู่ตลาดแรงงาน จังหวัดลพบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทการปฏิบัติงานคุมประพฤติระบบไตรภาคีในจังหวัดลพบุรี
2. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพผู้ถูกคุมประพฤติระบบไตรภาคีในจังหวัดลพบุรี
3. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานคุมประพฤติระบบไตรภาคีในจังหวัดลพบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานฝังตัว (Embedded Mixed Methods Research) โดยทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Designs) โดยมีรายละเอียดขั้นตอนดำเนินการวิจัยทั้งกระบวนการ ดังต่อไปนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. การวิจัยเชิงเอกสาร มุ่งเน้นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างศักยภาพผู้ถูกคุมประพฤติระบบไตรภาคี โดยมีขั้นตอนคือ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ รายงานการวิจัย เป็นการศึกษาข้อมูลด้าน หลักการ วิธีการ จุดมุ่งหมาย แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างศักยภาพผู้ถูกคุมประพฤติระบบไตรภาคีในจังหวัดลพบุรี

2. การวิจัยภาคสนาม ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview Guild line) ซึ่งได้รับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว จึงนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคมถึงมีนาคม 2568 ดังนี้

2.1 ลงพื้นที่วิจัยสนาม สำนักงานคุมประพฤติ จังหวัดลพบุรี และบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เลือกแบบเจาะจง และมีคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเลือก (Includsion Criteria) จำนวน 36 ราย ประกอบด้วย

ภาครัฐ จำนวน 5 ราย ได้แก่ ผู้บริหารในสังกัด กรมคุมประพฤติ ทั้งระดับกรมและระดับจังหวัด 2 คน พนักงานคุมประพฤติ ระดับปฏิบัติการ 3

ภาคเอกชน จำนวน 5 ราย ได้แก่ ผู้บริหารสภาอุตสาหกรรมจังหวัดลพบุรี 1 คน ประธานที่ปรึกษาภาคประชาชนสภาอุตสาหกรรม จังหวัดลพบุรี และดำรงตำแหน่งรองประธานสภาอุตสาหกรรมภาคกลาง 1 คน ผู้บริหารสถานประกอบการเอกชนที่มีผู้ถูกคุมประพฤติทำงานอยู่ในสถานประกอบการ 3 คน เพื่อนร่วมงานผู้ถูกคุมประพฤติ จำนวน 4 คน

ภาคประชาชน ได้แก่ ผู้ถูกคุมประพฤติที่ทำงานในสถานประกอบการ (ทำงานมาไม่น้อยกว่า 4 เดือน) จำนวน 6 คน ครอบครัวผู้ถูกคุมประพฤติ จำนวน 5 คน อาสาสมัครคุมประพฤติ 4 ราย ผู้นำท้องถิ่น จำนวน 3 คน

2.2 ประมวลข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแล้วนำมาวิเคราะห์ เพื่อสร้างข้อสรุปเบื้องต้นที่สะท้อนให้เห็นแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพผู้ถูกคุมประพฤติ

2.3 วิเคราะห์ข้อมูลและนำข้อค้นพบมาสร้างชุดกิจกรรม คือ หลักสูตรโอกาสใหม่กับชีวิตใหม่ที่เป็นจริง

การวิจัยเชิงปฏิบัติการกึ่งทดลอง

เป็นกระบวนการพัฒนาชุดกิจกรรม ได้แก่ “หลักสูตรโอกาสใหม่กับชีวิตใหม่ที่เป็นจริง” เพื่อทดลองใช้ในการเสริมสร้างศักยภาพผู้ถูกคุมประพฤติระบบไตรภาคีในจังหวัดลพบุรี ซึ่งได้ผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 32 ราย ประกอบด้วย ภาครัฐจำนวน 7 ราย ภาคเอกชนจำนวน 16 ราย ภาคประชาชนจำนวน 9 ราย “หลักสูตรโอกาสใหม่กับชีวิตใหม่ที่เป็นจริง” เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 12 ชั่วโมง ซึ่งมีสาระสำคัญของเนื้อหาเป็นการให้ความรู้ การเน้นทักษะ และการสร้างพลังกลุ่ม ด้วยแนวคิดเชิงบวก ด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง ด้วยการทำกิจกรรม 6 กิจกรรม ตามลำดับ ดังนี้

ตารางที่ 1 ชื่อชุดกิจกรรม และวัตถุประสงค์การเรียนรู้

ลำดับ	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์การเรียนรู้
1	นับเลข 1-50	Sharing เรียนรู้การแบ่งปัน ให้โอกาสที่เปิดกว้าง และเริ่มต้นในยามที่ชีวิตเผชิญหน้ากับวิกฤติ
2	เก้าอี้ดนตรีประยุกต์	Education เรียนรู้เพื่อหาทางออกที่ดีกว่า ไม่นำมุมมองความคิด อคติ มาตัดสินใจผู้คนหรือเหตุการณ์
3	สายธารชีวิต	Knowledge สร้างพื้นที่ปลอดภัยเพื่อเข้าใจซึ่งกันและกัน เปลี่ยนแปลงชีวิตเพื่อสิ่งที่ดีงาม
4	ตาข่ายไฟฟ้า	Participation สร้างความร่วมมือ สร้างความเชื่อมั่นเพื่อเกิดการไว้วางใจ
5	ทักษะฝีมือและพลังในการทำงาน	Yokoten สร้างเสริมพลังใจในการทำงาน เรียนรู้ทักษะฝีมือ และพลังในการทำงานในสถานประกอบการเอกชน
6	เสริมพลังขับเคลื่อนภาคเอกชน	สร้างเครือข่ายนายจ้าง เปิดใจการเสริมพลังขับเคลื่อนการยอมรับผู้ถูกคุมประพฤตินำไปสู่แรงงานที่มีคุณภาพ

- อบรมปฏิบัติการกับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 32 ราย ด้วยหลักสูตร “หลักสูตรโอกาสใหม่กับชีวิตใหม่ที่เป็นจริง” ณ ร้านอาหารครัวใจดี ต.นิคมสร้างตนเอง อ.เมือง จ.ลพบุรี ระหว่างวันที่ 17-18 มกราคม 2568 จำนวน 2 วัน (12 ชั่วโมง)

- ติดตามประเมินผลการอบรม โดยทำแบบประเมินหลังการอบรมทันที (ประเมินก่อนนำความรู้จากการอบรมไปใช้) และติดตามประเมินความรู้และการนำไปใช้ประเมินภายหลังรับการอบรมแล้วหนึ่งเดือน (ประเมินหลังการอบรม) โดยใช้คำถามแบบประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เป็นเครื่องมือการประเมิน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการกึ่งทดลอง จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การทำกิจกรรม สังเกตการอบรมเชิงปฏิบัติการ และวิเคราะห์แบบประเมินผลก่อนและหลังการอบรมด้วยวิธีการทางสถิติ โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามเนื้อหา (content analysis) แล้วสรุปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์จากเอกสาร ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) หลังจากนั้น ผู้วิจัยยืนยันความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยการให้บุคคลที่อยู่ในปรากฏการณ์ที่ศึกษา และบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษาตรวจสอบและรับรองความถูกต้อง โดยการแปรข้อมูลพร้อมให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ทักท้วงหรือยอมรับข้อมูลที่นำเสนอ ซึ่งการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยวิธีนี้ ผู้วิจัยใช้กับข้อมูลเบื้องต้นและข้อมูลที่เป็นส่วนที่ผู้วิจัยได้ตีความแล้วนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key information) นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนาโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยนำข้อค้นพบส่วนหนึ่งมาประยุกต์ใช้ผลิตชุดกิจกรรมสำหรับการวิจัยปฏิบัติการ ได้แก่หลักสูตรโอกาสใหม่กับชีวิตใหม่ที่เป็นจริง ซึ่งประกอบด้วย 6 กิจกรรม เพื่อสร้างโอกาสการทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่ายคุณประพตจังหวัดลพบุรี

2. การวิเคราะห์แบบประเมินผลการอบรม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินผลทั้งก่อนและหลังการอบรม ด้วยวิธีการทางสถิติ กล่าวคือผู้วิจัยทำการวิเคราะห์สถิติตัวแปรเดียว (univariate analysis) การวิเคราะห์ในระบับนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงการกระจายของข้อมูลและอธิบายคุณลักษณะของผู้ตอบแบบประเมินโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์สถิติสองตัวแปร (bivariate analysis) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการอบรมด้วยสถิติ paired samples t- test แล้วสรุปตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ ผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนเฉลี่ยความรู้และการนำไปใช้หลังการอบรมมากกว่าก่อนการอบรม

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอข้อค้นพบหลังจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาบริบทและการวิเคราะห์ SWOT ของงานคุณประพตจังหวัดลพบุรี จะเห็นว่ายังมีปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ถูกคุมประพต ได้แก่ มีบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านคุมประพต เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ด้านกฎหมาย และทักษะด้านจิตวิทยาสังคม การมีส่วนร่วมของชุมชน ได้รับความร่วมมือจากองค์กรปกครองท้องถิ่นและภาคประชาชนในกิจกรรมฟื้นฟูผู้กระทำผิด โครงสร้างการดำเนินงานชัดเจน มีแนวทางและระเบียบการทำงานตามพระราชบัญญัติคุมประพต การใช้ระบบสารสนเทศในการติดตามผล ระบบฐานข้อมูลกลางช่วยในการติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลผู้ถูกคุมประพต และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความยั่งยืนในการฟื้นฟูพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ขาด

งบประมาณสนับสนุนกิจกรรมต่อเนื่อง โดยเฉพาะโครงการฟื้นฟูหรืออบรมผู้ถูกคุมประพฤติ บุคลากรไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับจำนวนผู้ถูกคุมประพฤติ ทำให้ติดตามความคืบหน้าได้ไม่ทั่วถึง การประสานงานระหว่างภาคีบางพื้นที่ยังไม่แน่นแฟ้น ส่งผลต่อความต่อเนื่องของการฟื้นฟู ขาดระบบประเมินผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจน ไม่สามารถวัดผลการฟื้นฟูได้ในเชิงพฤติกรรมระยะยาว

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ในการเสริมสร้างศักยภาพผู้ถูกคุมประพฤติระบบไตรภาคีในจังหวัดลพบุรี ชุดกิจกรรมที่สามารถนำมาเสริมสร้างศักยภาพผู้ถูกคุมประพฤติ เป็นหลักสูตรระยะสั้น 1 หลักสูตร คือ หลักสูตรโอกาสใหม่กับชีวิตใหม่ที่เป็นจริง อบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพผู้ถูกคุมประพฤติและเพื่อนร่วมงาน โดยใช้แนวคิดการพัฒนาศักยภาพผู้ถูกคุมประพฤติในระบบไตรภาคี ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้และการนำไปใช้ก่อนและหลังการอบรมหลักสูตรโอกาสใหม่กับชีวิตใหม่ที่เป็นจริง พบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรมหลักสูตร หลักสูตรโอกาสใหม่กับชีวิตใหม่ที่เป็นจริง จำนวน 32 ราย เป็นแบบประเมินที่มีความสมบูรณ์ สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ทั้งหมด ประกอบด้วย พนักงานคุมประพฤติร้อยละ 23.3 (7 ราย) อาสาสมัครคุมประพฤติร้อยละ 6.7 (2 ราย) ผู้บริหารบริษัทเอกชนร้อยละ 16.7 (5 ราย) พนักงานบริษัทเอกชนร้อยละ 36.7 (11 ราย) ลูกจ้างทั่วไปร้อยละ 23.0 (7 ราย) ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ระบุว่าตนเองเกี่ยวข้องกับการคุมประพฤติร้อยละ 87.5 (28 ราย) มีเพียงร้อยละ 12.5 (4 ราย) ที่ระบุว่าตนเองไม่เกี่ยวข้องกับการคุมประพฤติ ผู้ตอบแบบประเมินเป็นเพศชายร้อยละ 37.5 (12 ราย) เพศหญิงร้อยละ 62.5 (20 ราย) ผู้ตอบแบบประเมินทั้งหมดมีอายุเฉลี่ย 39.5 ปี โดยพบว่าอายุต่ำสุด 20 ปี และสูงสุด 62 ปี

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้และการนำไปใช้ก่อนและหลังการอบรม หลักสูตรโอกาสใหม่กับชีวิตใหม่ที่เป็นจริง ด้วยสถิติ t-test ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรมมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และการนำไปใช้ก่อนและหลังการอบรมเท่ากับ 126.34 และ 131.03 ตามลำดับ เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยสถิติ Paired sample t-test พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และการนำไปใช้ก่อนและหลังการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 โดยค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และการนำไปใช้หลังการอบรมมากกว่าก่อนการอบรม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ ตารางที่ 1

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และการนำไปใช้ก่อนและหลังการอบรมหลักสูตรโอกาสใหม่กับชีวิตใหม่ที่เป็นจริง

กิจกรรม	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	จำนวน	t
Pre-test	126.34	13.27	32	-1.699
Post-test	131.03	9.67	32	

df = 31 Level of signification = 0.10

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า องค์การความร่วมมือองานคุมประพฤติจังหวัดลพบุรีในระบบไตรภาคี ซึ่งประกอบด้วย กรมคุมประพฤติ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดลพบุรี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม วัด และชุมชน ซึ่งความร่วมมือของทุกองค์กร มีการดำเนินงานภายใต้เครือข่ายไตรภาคี ในจังหวัดลพบุรีสะท้อนถึง “การผสมพลัง” ระหว่างกรมคุมประพฤติ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดลพบุรี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม วัดและชุมชน และพบว่าเครือข่ายไตรภาคีจะมีปัจจัยที่เอื้อต่อการทำงาน 6 มิติ ได้แก่ 1) การแบ่งปัน เป็นการแบ่งปันทั้ง ข้อมูล ข่าวสาร ทรัพยากร และโอกาส ระหว่างหน่วยงาน เช่น การแบ่งปันงบประมาณ สถานที่ บุคลากร และองค์ความรู้ การแบ่งปันช่วยลดข้อจำกัดของแต่ละองค์กร และเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานร่วมกัน 2) การเรียนรู้จากสิ่งที่ดี เครือข่ายสามารถ ถอดบทเรียนจากประสบการณ์ ความสำเร็จ และข้อผิดพลาด ของแต่ละฝ่าย เป็นการยกระดับ

มาตรฐานการทำงาน โดยอาศัยตัวอย่างหรือแนวทางที่พิสูจน์แล้วว่าได้ผล 3) ความรู้ การที่แต่ละภาคส่วนมีความรู้เฉพาะด้าน มาสนับสนุน เช่น ภาคอุตสาหกรรมมีความรู้ด้านอาชีพ กรมคุมประพฤติมีความรู้ด้านกฎหมายและการฟื้นฟู เมื่อผสานความรู้เข้าด้วยกัน จะก่อให้เกิดความครบถ้วนและรอบด้านในการพัฒนาผู้ถูกคุมประพฤติ 4) การศึกษา เป็นการจัดให้มี โอกาสทางการศึกษาและการฝึกอบรม สำหรับผู้ถูกคุมประพฤติ เช่น การเรียนสายอาชีพ การอบรมทักษะชีวิต การสร้างเจตคติที่ดี การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและสร้างโอกาสใหม่ในชีวิต 5) การมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานรัฐ เอกชน วัด หรือชุมชน ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Ownership) การมีส่วนร่วมยังสร้างความไว้วางใจและความยั่งยืนของเครือข่าย เพราะทุกฝ่ายต่างมีบทบาทและคุณค่า และ 6) การทำงานแบบไตรภาคี เป็นการทำงานแบบ บูรณาการ ที่เชื่อมโยง 3 ภาคส่วนหลัก ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน การทำงานในลักษณะนี้ช่วยทำให้เกิดพลังรวม (Collective Impact) เพราะทุกฝ่ายใช้ศักยภาพที่ตนถนัดเสริมซึ่งกันและกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า จังหวัดลพบุรีมีบริบทที่ส่งผลต่อการดำเนินงานคุมประพฤติในหลายมิติ ทั้งด้านโครงสร้างประชากร ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ระบบค่านิยมทางศาสนา เศรษฐกิจ สภาพภูมิอากาศ ตลอดจนแนวทางปฏิบัติงานของกรมคุมประพฤติ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และภาคเอกชนในกระบวนการฟื้นฟูผู้กระทำผิด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริบทของจังหวัดลพบุรีที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และระบบเศรษฐกิจระดับกลาง ตลอดจนระบบค่านิยมในระดับครัวเรือนเดี่ยวชี้ให้เห็นถึงความเปราะบางในการรองรับผู้กระทำผิดให้คืนสู่สังคมอย่างราบรื่น โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีทัศนคติทางลบต่อผู้ถูกคุมประพฤติซึ่งเห็นได้จากการวิเคราะห์ SWOT ซึ่งสอดคล้องกับ Wolff & Baglivio ที่กล่าวว่าบริบททางสังคมและความสัมพันธ์ในชุมชนมีอิทธิพลอย่างมากต่อโอกาสการฟื้นฟูพฤติกรรมผู้กระทำผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีทุนทางสังคมต่ำหรือขาดเครือข่ายสนับสนุน ความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำจะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (Wolff, K. T., & Baglivio, 2022)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การออกแบบและดำเนินกิจกรรมอบรมเชิงพัฒนาชุดกิจกรรมอบรม “หลักสูตรโอกาสใหม่กับชีวิตใหม่ที่เป็นจริง” มีลักษณะโดดเด่นทั้งในเชิงแนวคิดและการปฏิบัติ โดยผสมกิจกรรมที่ส่งเสริม จิตใจ ทักษะอาชีพ และพลังภายในของผู้ถูกคุมประพฤติ พร้อมใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีทั้งสามภาคส่วน (ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน) ในการออกแบบและดำเนินการอบรม การเสริมสร้าง “ภูมิคุ้มกันทางจิตใจ” และการตระหนักรู้ตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในหลักสูตรได้เน้นกิจกรรมที่พัฒนาทักษะภายใน เช่น การสะท้อนตนเอง การพูดคุยแบบกลุ่มย่อย และกิจกรรมสายธารชีวิต ซึ่งช่วยให้ผู้เข้าร่วมตระหนักรู้ความรู้สึก ความคิด และเป้าหมายชีวิตใหม่ได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับพระอริการณฐวร คุณวโร ได้ศึกษา เรื่องการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่าแนวคิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์พื้นฐานไว้ 6 ประการ คือ 1) สิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ 2) สิทธิการศึกษา 3) สิทธิการทำงาน 4) สิทธิเสรีภาพ 5) สิทธิในทรัพย์สิน 6) สิทธิในสัญญาประชาคม เหล่านี้เป็นสิทธิที่จำเป็นและสำคัญเช่นเดียวกันปัจจัยของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา (พระอริการณฐวร คุณวโร (ถาวรศักดิ์), 2565) และยังสอดคล้องกับWong และคณะ ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลของแนวทางการฟื้นฟูต่อความเป็นอยู่ทางจิตใจและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้กระทำผิด พบว่าโปรแกรมการฟื้นฟูที่ส่งเสริมการรับฟังอย่างลึกซึ้งและการสร้างพื้นที่ปลอดภัยจะช่วยให้ผู้กระทำผิดเกิด “การเปลี่ยนแปลงภายใน” และลดโอกาสกระทำผิดซ้ำได้มากขึ้น (Wong, Y. C., Mak, W. W. S., & Ma, K. S., 2021)

ผลจากการวิจัยวัดอุปสรรคที่ 3 พบว่า การพัฒนาผู้ถูกคุมประพฤติผ่านระบบเครือข่ายไตรภาคี เน้นการพัฒนา “คน” ทั้งตัวตน ความคิด และศักยภาพในการดำรงชีวิต ด้านจิตใจและพฤติกรรม ชุมชนได้มีส่วนร่วมในระดับการตัดสินใจ เข้ามามีบทบาทในการประเมินพฤติกรรมผู้ถูกคุมประพฤติอาสาสมัครคุมประพฤติเป็นคนในพื้นที่ ทำให้เกิดความเข้าใจท้องถิ่นอย่างลึกซึ้งซึ่งมีเวทีสาธารณะรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน ชุมชนได้ประโยชน์ทางสังคม ผู้กระทำผิดที่กลับตัว กลายเป็นกำลังแรงงานที่มีคุณภาพ ไม่เป็นภาระทางสังคมลดอัตราอาชญากรรมในพื้นที่ เกิดความมั่นคงในครอบครัวและความปลอดภัยในหมู่บ้าน ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของระบบเมื่อชุมชนเห็นผลจริงจากความร่วมมือ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการวิจัยของ Saithong et al., 2025 เรื่อง Faith and justice in action: Understanding the Buddhist temple’s function in civic probation in Central Thailand ที่พบว่า วัดและชุมชนเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่ยังรากลึกอยู่ในสังคมไทย เป็นทุนที่มีอยู่เดิมที่สามารถนำมาเป็นทุนในการขับเคลื่อนระบบการฟื้นฟูแก้ไขพฤติกรรมของผู้ถูกคุมประพฤติ และลดอคติของชุมชนที่มีต่อผู้ถูกคุมประพฤติสอดคล้องกับงานวิจัยของธนกร แก้วประเสริฐ ที่ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการดำเนินงานเครือข่ายการคุมประพฤติในเขตภาคกลางของประเทศไทย พบว่า การมีแผนยุทธศาสตร์ร่วมและการมีช่องทางสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงาน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของเครือข่าย (ธนกร แก้วประเสริฐ, 2565) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมปอง หงส์ทอง ศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายการฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การจัดกิจกรรมร่วมระหว่างผู้ถูกคุมประพฤติและชุมชน ช่วยลดอคติและสร้างความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งเอื้อให้เกิดการสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรมในระดับชุมชน (สมปอง หงส์ทอง, 2566)

องค์ความรู้ใหม่

แผนภาพที่ 1 SYKEPT Model

จากการวิเคราะห์เครือข่ายไตรภาคี พบว่าคณะทำงานการปฏิบัติงานคุมประพฤติระบบไตรภาคีใน จังหวัดลพบุรี มีองค์ประกอบที่ทำให้เครือข่ายไตรภาคีสำเร็จ ได้แก่ รูปแบบการเสริมสร้างเครือข่ายการ

ปฏิบัติงานคุมประพฤติในระบบไตรภาคี ซึ่งผู้วิจัยเรียกว่า “Sykept Model” เป็นแบบจำลองของแนวคิดและกระบวนการที่เชื่อมโยงเข้าหากันเพื่อให้การปฏิบัติงานคุมประพฤติในระบบไตรภาคีเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและส่งเสริมการคืนคนดีสู่สังคม Sykept Model เป็นแนวคิดที่ออกแบบมาเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานคุมประพฤติ โดยอาศัยองค์ประกอบหลักที่เชื่อมโยงกัน ได้แก่ การแบ่งปัน (Sharing), การเรียนรู้จากสิ่งที่ดีของผู้อื่น (Yogoten), ความรู้ (Knowledge), การศึกษา (Education), การมีส่วนร่วม (Participation) และ ทีมงานแบบไตรภาคี (Tripartite) ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีบทบาทสำคัญในการสร้างกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ และคำว่า “Sykept” แปลว่า การดูแลรักษา

กล่าวโดยสรุป การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ได้ขับเคลื่อนความร่วมมือในรูปแบบ ระบบไตรภาคี อันประกอบด้วย ภาครัฐ (สำนักงานคุมประพฤติ จังหวัดลพบุรี) ภาคธุรกิจเอกชน (นายจ้างและสถานประกอบการ) และผู้นำท้องถิ่น เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ถูกคุมประพฤติในจังหวัดลพบุรี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้กระทำผิดลหุโทษด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือความประมาท โดยศาลได้กำหนดให้เข้าสู่กระบวนการคุมประพฤติที่มุ่งเน้นการแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมเสียในชุมชน ภายใต้หลักมนุษยธรรมและการคงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ผลการดำเนินงานได้พัฒนา Model เชิงกระบวนการ และ ชุดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพผู้ถูกคุมประพฤติในมิติการปรับตัว การประกอบอาชีพ และการอยู่ร่วมในสังคมอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งไม่เพียงมีคุณค่าเชิงวิชาการในฐานะองค์ความรู้ใหม่ แต่ยังมีคุณค่าด้านเชิงนโยบาย โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงอุตสาหกรรม รวมถึงผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมและภาคเอกชน สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดหรือปรับปรุงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพผู้ถูกคุมประพฤติได้อย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้น การวิจัยนี้จึงไม่เพียงแต่ต่อยอดความสำคัญของการคุมประพฤติในฐานะมาตรการทางเลือกที่เป็นสากลและยอมรับทั่วโลก แต่ยังแสดงให้เห็นถึงพลังของการบูรณาการความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่น ที่ช่วยเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดสามารถฟื้นฟูตนเองและกลับคืนสู่สังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง การเสริมสร้างศักยภาพผู้ถูกคุมประพฤติระบบไตรภาคีในจังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรมีการกำหนดนโยบายระดับจังหวัดหรือระดับประเทศเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายระบบไตรภาคีอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานระดับพื้นที่ และการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ร่วมระหว่างหน่วยงานในระบบยุติธรรมและภาคีที่เกี่ยวข้อง
- 2) กระทรวงยุติธรรมควรจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่องสำหรับการพัฒนาเครือข่าย เช่น การจัดอบรม การศึกษาดูงาน การสนับสนุนเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเสริมศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานและภาคีเครือข่าย
- 3) ควรมีการออกระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติ (guidelines) สำหรับการดำเนินงานร่วมกันในระบบไตรภาคี เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ มีบทบาทและหน้าที่ชัดเจน ลดความซ้ำซ้อน และเกิดความต่อเนื่องของการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) ควรมีการจัดประชุมเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ เช่น รายไตรมาส เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ประเมินผล และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับปฏิบัติการ
- 2) ส่งเสริมให้มีการสร้าง “ข้อตกลงความร่วมมือ” (MOU) ระหว่างสำนักงานคุมประพฤติและภาคีในชุมชน เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา และองค์กรศาสนา เพื่อสร้างกรอบความร่วมมือที่ชัดเจน
- 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ถูกคุมประพฤติ เช่น การจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน การพัฒนาโครงการฟื้นฟูร่วมกับครอบครัวและชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและลดอคติ
- 4) พัฒนาศักยภาพของบุคลากรในเครือข่าย เช่น การอบรมทักษะด้านการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และความเข้าใจในบทบาทของภาคีแต่ละภาคส่วน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบและพัฒนาเป็นต้นแบบเครือข่ายที่สามารถประยุกต์ใช้ในบริบทที่หลากหลาย
- 2) ควรศึกษาความคิดเห็นของภาคีเครือข่าย เช่น องค์กรท้องถิ่น สถานศึกษา หรือผู้นำชุมชนเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านเกี่ยวกับข้อจำกัดและโอกาสในการพัฒนาเครือข่าย
- 3) ควรมีการวิจัยแบบติดตามผล (longitudinal study) เพื่อตรวจสอบความยั่งยืนของเครือข่ายในระยะยาว และวัดผลสัมฤทธิ์ที่แท้จริงต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ถูกคุมประพฤติ

บรรณานุกรม

- กรมคุมประพฤติ.(2564). *คู่มือการปฏิบัติงานคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ตามพระราชบัญญัติ*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงยุติธรรม.
- ธนกร แก้วประเสริฐ. (2565). การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเครือข่ายการคุมประพฤติในเขตภาคกลางของประเทศไทย. (รายงานผลการวิจัย). *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 18(1), 45-61.
- พระอธิการธรรมฐวร คุณวโร (ถาวรศักดิ์). (2565). *การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในพระพุทธศาสนา*. (รายงาน ผลการวิจัย). *Roi Kaensarn Academi*. 7 (2), 134-143.
- สมปอง หงส์ทอง. (2566). แนวทางการสร้างเครือข่ายการฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (รายงานผลการวิจัย). *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 40(2), 112-130.
- สำนักงานแรงงานจังหวัดลพบุรี. (2567). *รายงานสถานการณ์และดัชนีชี้วัดภาวะแรงงานจังหวัดลพบุรี ไตรมาส 1 ปี 2567*. ลพบุรี: สำนักงานแรงงานจังหวัดลพบุรี
- Soiboon Saithong, Phamaha Suthep Peupuad, Nattapon Meekaew, Parinya Nikorunkul, Chamyun Lunghuang. (2025). Faith and justice in action: Understanding the Buddhist temple's function in civic probation in Central Thailand. *International Journal of Law, Crime and Justice*. 82, 100768. <https://doi.org/10.1016/j.ijlcrj.2025.100768>.
- United Nations publication. (2007). *Handbook of basic principles and promising practices on Alternatives to Imprisonment*. New York: United Nations.

- Wolff, K. T., & Baglivio, M. T. (2022). The role of community disadvantage in youth reoffending: A multilevel examination. (Research report). *Youth Violence and Juvenile Justice*, 20 (2), 113-133.
- Wong, Y. C., Mak, W. W. S., & Ma, K. S. (2021). Effects of restorative practices on psychological well-being and behavior change among offenders. (Research report). *Journal of Offender Rehabilitation*, 60 (3). 137-156.